

Fylkesstyret:

Namn	Verv	Oppmøte	Mobil	E-post
Oddvar Mikkelsen , 6640 Kvanne	Fylkesleder	Møtt	41460565	oddvarm74@gmail.com
Gunnhild Overvoll , 6200 Stranda	Nestleder	Møtt	97164856	gmover@online.no
Petter Melchior , 6214 Norddal	Styremedlem	Forfall	92283477	petter.melchior@gmail.com
Odd Bjarne Bjørdal , 6156 Ørsta	Styremedlem	Møtt 12	95928731	oddbjarne.bjordal@tussa.com
Vegard Smenes , 6530 Averøy	Styremedlem	Møtt	99786830	vsmenes@gmail.com
Marte Halvorsen , 6687 Valsøyfjord	1. vara	Møtt	93423436	martte.halvorsen@svorka.net
Ingunn Talgø , 6628 Meisingset	Nestleiar BKL	Forfall	99562957	italgo98@gmail.com NY ADR
Edvard Bele Sæterbø , 6650 Surnadal	Fylkesleder BU	Forfall	95524840	edvardbele@msn.com
Til orientering:				
Tore Våde , 6110 Austefjorden	2. vara		91689336	tore.vade@tussa.com
Eva Merete Lindseth , 6440 Elnesvågen	3. vara		48024426	eva.merete.lindseth@frenabb.no
Sekretariatet				
Arnar Lyche	org.-sjef	Møtt	41418871	arnar.lyche@bondelaget.no
Arild Erlien	rådgiver	Møtt	99726399	arild.erlien@bondelaget.no
Atle Frantzen	førstekonsulent		90954787	atle.frantzen@bondelaget.no
Rose Bergslid	rådgiver		93003808	rose.bergslid@bondelaget.no

Protokoll fra styremøte i M&R Bondelag tirsdag 5. september 2017 kl. 10.30 – 16.00 på Felleskjøpets møterom i Molde

Faste saker for styret i Møre og Romsdal Bondelag:

1/2017 Godkjenning av sakliste

Det ble etterlyst orientering om arbeidet med gjødselvereforskrift

Vedtak: Innkalling og sakliste godkjent

2/2017 Godkjenning av protokoll fra styremøte 1. juni 2017

Vedlegg: Protokoll var tidligere utsendt

Vedtak: Protokoll fra styremøte 1. juni godkjent

3/2017 Medlemsutvikling og medlemsverving

Vedlegg: Medlemsstatistikk pr 31. august 2017

Medlemstall pr. 31/12-2016: 3.314

Medlemstall pr 01/01-2017: 3.307

Endring hittil i 2017: - 50

Medlemstal pr. 31/08-2017: **3.256**

Nyinnmeldte hittil i 2017: **84**

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: Fannestrandveien 63. 6415 Molde	Besøksadresse: Fannestrandveien 63. Molde	Telefon: 71 20 28 90	Mobil: 41 41 88 71	E-postadresse: More.romsdal@bondelaget.no
Møre og Romsdal Bondelag	Org.nr.: 939678670	Bankkonto:	8101.05.12891	Internet:
Bondelagets Servicekontor AS	Org.nr.: 985063001 MVA			www.bondelaget.no/moreogromsdal

4/2017 Referat fra møter og arrangementer (siden siste styremøte)

2. juni: Møte i Midtnorsk Samarbeidsråd, Stjørdal. Oddvar Mikkelsen, Arnar Lyche
Tema: Funksjon og rolle for MNS. Hvordan organisasjonene ønsker å bruke Samarbeidsrådet. 5 minutters innlegg fra organisasjonene: «Hva ønsker organisasjonene at Midtnorsk Samarbeidsråd skal gjøre, hvilken rolle kan Samarbeidsrådet spille overfor medlemsorganisasjonene?» Regionlederne i Tine, Nortura og Fellekjøpet, samt fylkeslederne i faglagene er spesielt utfordret.

Tema: Valg 2017 - innlegg fra Kato Nykvist, Nationen: Valg 2017 og distriktene/ distriktsnæringene på dasgorden? Diskusjon om organisasjonenes valgaktiviteter. Behov for samordning og koordinering?

Olav Håkon Ulfsnes, Aure (nestleder i Nortura Regionutvalg Midt-Norge), valgt til ny leder i Samarbeidsrådet etter Trine Hasvang Vaag, Nord-Trøndelag, som i april ble valgt til ny leder i Nortura.

7. juni: Nasjonal jordvernkonferanse. Oslo. Atle Frantzen

Årets nasjonale jordvernkonferanse var et samarbeid mellom NIBIO, Jordvernforeningene i Norge og Norges Bondelag.

8. juni: Innovasjonscamp for elever ved Molde videregående skole

Rose Bergslid deltok for Bondelaget – motivasjon til landbruk

8. juni: Prosjektmøte Auka bruk av gardsvarme. Fylkeshuset, Molde. Arnar Lyche
Informasjon om henvendelser for prosjektering av anlegg for flis/ved, biogass, solvarme (og solceller!) og fremdrift. Teknologi og energibruk i endring. Hvilke problemstillinger og utfordringer finnes. Noen store biogassprosjekter. Ved/flis-anlegg for Storfebonden og Grisebonden. Kompetanseheving og besøk

- Verdikjede flis – Amdam, Gunnerød, Istad, Elnesvågen, Geithagen, Tingvoll
- Tingvoll Flis og Varme AS – en annen hatt, men verdifulle erfaringer
- Nettverk varmesalg? Hva med gårdsvarme?
- Fjernvarme i fylkeskommunale bygg. Dialog med bygg- og vedlikeholdsavdelingen hos fylkeskommunen.

9. juni: Planleggingsmøte om Matfestivalen i Ålesund. Fylkeshuset Molde. Arnar Lyche. Arild Erlien

Fylkesmannen si Landbruksavdeling inviterte til nytt samrådsmøte med tema: Korleis kan landbruket verte meir synleg på Den Norske Matfestivalen i Ålesund? Førrige møte ble holdt 4. april. Deltakere fra Fylkesmannen, Småbrukarlaget, Bondelaget og Matfestivalen. I 2017 blir Den Norske Matfestivalen i Ålesund arrangert torsdag 24. til lørdag 26. august. Bondelaget planlegger et opplegg der Bondelagskokk Nils Henning Nesje serverer mat og Bondelagets bondevettprisvinner Lene Havåg formidler om sine erfaringer med å leve på norsk mat ett helt år. Deretter blir politisk debatt. Arrangementet må foregå i telt i gaten. Undersøke om NRK vil stille opp med direktesending.

12. juni: Orienterings-/planleggingsmøte Samling unge bønder. Bondelagskontoret, Molde. Bondelaget inviterte Felleskjøpet, Tine, Nortura og Fylkesmannen til møte for å planlegge Unge Bønder-samling høsten 2017.

Tilstede: Dag Arne Helle (FKAgri), Brit-Kari Hauger (Nortura), Petter Baalsrud (TINE, pr tlf), Arnar Lyche (BL), Arild Erlien (BL), Atle Frantzen (BL), Synnøve Valle (FMMR).

Det er ønske om å tilby samling høsten 2017. Aktuell tid kan vere fredag-lørdag 20.-21.10. eller 27.-28.10. Det kan gjerne lages et forslag til gjennomføring basert på rundtur med buss i kombinasjon med ulike besøk og aktiviteter, samt ei hotellovernatting.

13. juni: Agendamøte på Stranda

Tankesmien Agenda hadde et samarbeid med Bondelaget, NNN og Felleskjøpet Agri om å arrangere et møte i Steinkjer, Tønsberg og på Stranda før sommeren kommer. Agenda ville også skrive kronikker til bruk i lokale, regionale og nasjonale medier. Tanken med møtene var å vise at bønder og de som jobber i næringsmiddelindustrien har felles interesser i å sikre at alle deler av næringskjeden har gode og bærekraftige rammevilkår for å sikre lønnsom matproduksjon i Norge.

Det faglige grunnlaget for møtene var Agenda-notatet Verdien av norsk mat, som oppdateres med ny spørreundersøkelse og en utvikling av notatet der bl.a. matindustrien får en større del. På Stranda deltok **Trygve Slagsvold Vedum**, leder i Senterpartiet, **Marte Gerhardsen**, leder i Tankesmien Agenda, **Eivinn Fjellhammer**, prosjektleder i AgriAnalyse og **Rose Bergslid**, rådgiver i Norsk senter for økologisk landbruk. Nærmere 80 personer tilstede i salen.

13. juni: Representantskap Norges Bondelag, Sarpsborg. Oddvar Mikkelsen, Arnar Lyche**14.-15. juni: Årsmøte Norges Bondelag. Sarpsborg.**

Norges Bondelags årsmøte holdt på Quality Hotel & Resort i Sarpsborg.

Utsendinger fra Møre og Romsdal var foruten fylkesleder Oddvar Mikkelsen de årsmøtevalgte utsendingene Gunnhild Overvoll, Petter Melchior, Vegard Smenes, Odd Bjarne Bjørdal, Marte Halvorsen og Grete Skar Misfjord (møtte som vara for Tore Våde).

Arnar Lyche møtte som organisasjonssjef. Arne Magnus Aasen, Tingvoll, deltok som ordstyrer i årsmøtet. Oddveig Gikling-Bjørnå, Sunndal, møtte fra Nortura som styremedlem i Norges Bondelag.

Omtale lagt ut på hjemmeside 16. juni:

Aktive møringer på Bondetinget

En aktiv delegasjon fra Møre og Romsdal Bondelag deltok på "Bondetinget" i Sarpsborg 14. og 15. juni sammen med 300 andre delegater og gjester, deriblant landbruks- og matminister Jon Georg Dale fra Volda. Både Oddveig Gikling-Bjørnå, Sunndal og Arne Magnus Aasen, Tingvoll, ble gjenvalgt til styret i Norges Bondelag.

Bruddet i jordbruksforhandlingene og at stortingsflertallet ønsker å sende jordbruket og staten tilbake til forhandlingsbordet ble grundig diskutert på årets bondeting. Fylkesleder Oddvar Mikkelsen, Surnadal, mener det er viktig å sette en del klare premisser, men at vi må gå i «fordelingsdrøftinger» for å være med å påvirke. Petter Melchior, Norddal, var bekymret for at dersom Bondelaget går i forhandlinger og drøftinger med staten, aksepterer vi samtidig inntektsmålet som stortingsflertallet setter.

Fem nødvendige endringer

I sin tale forfektet landbruksminister Jon Georg Dale fra Volda fem nødvendige endringer for landbruket: Enda mer markedsretting. Styrke produksjonsdelingen (mer kanalisering). Styrke utnyttelsen av utmarka. Mer utmarksbeiting. Større matmangfold. Utvidet jakt på nye markedet (mer eksport). Ellers var Dale tydelig på at han vil følge opp Stortingets føringer i jordbruksoppgjøret og at han vil sørge for at det blir reelle forhandlinger og ikke et diktat fra Stortinget.

Overrakte ryddesag

Odd Bjarne Bjørdal fra Ørsta overrakte fra talerstolen gave til landbruksministeren: - Jeg vil gi deg ei ryddesag som du kan bruke til å holde kulturlandskapet ved like heime i Dalsfjorden i Volda når du blir arbeidsledig etter valget til høsten, sa Odd Bjarne Bjørdal.

Innlegg i debatten

Delegatene fra Møre og Romsdal var aktive på talerstolen. Vegard Smenes, Averøy, tok opp gåseproblematikken, mens Marte Halvorsen, Halså, løftet fram hjorteforvaltninga i sitt innlegg. Fylkesleder Oddvar Mikkelsen, sa at foruten å drøfte dagsaktuelle saker må vi også heve blikket og sjå opp og fram. Bondens inntekter kommer fra markedet: volum x pris. Og fra budsjettmidler.

- Tollvernet gir ikke lenger rom for særlig prisstigning. Folketalsvekst burde gi volumvekst, men tollvern og forbrukernes ønske om variert varetilbud gir økt import som i mange tilfeller er

større enn forbruksveksten. Det er derfor ikke rom for volumvekst. Med dagens politiske regime har det ikke vært vilje til økt bruk av budsjettmidler for å sikre inntektsutviklingen. Dette har i en del fylker gitt nedgang i produksjon, avgang av areal og ikke minst reduksjon i antall bønder. Dessuten har det vært vekst i import av forråvarer. I denne situasjonen har vi kjempet for, og fått, en stortingsmelding som sier at hovedmålet for jordbrukspolitikken er økt matproduksjon basert på norske ressurser. Målet er motsatt av den rådende utviklingen. Hvordan når vi målet, og hvordan arbeider vi for å få forbrukere, skattebetalere, velgere og politikere til å forstå hva som skal til og bli villige til å betale prisen?

Oddvar Mikkelsen spurte om vektleggingen mellom matproduksjon og produksjon av fellesgoder er riktig. Burde vi vektlegge kulturlandskap og arealbruk over hele landet høyere? Skal vi tro statsråden på hans påstand om at vi kan satse på eksport av jordbruksprodukter basert på dyrehelse, medisinbruk og unike kvaliteter som salgargumenter? Bør vi framover legge mer vekt på samarbeid med reiselivet og fokus på kulturlandskapets betydning for turisme, for lokalbefolkningens trivsel og for biologisk mangfold?

- Vi må ta den debatten og vi må diskutere samsvar mellom mål og virkemidler, sa fylkesleder Oddvar Mikkelsen.

Styret

Lars Petter Bartnes, Nord-Trøndelag, ble gjenvalgt som leder.

Oddveig Gikling-Bjørnå, Sunndal, ble gjenvalgt som styremedlem. Hun representerer Nortura i Bondelagsstyret som styremedlem i Nortura sentralt.

Tidligere fylkesbondelagsleder Arne Magnus Aasen, Tingvoll, ble gjenvalgt som ordfører i årsmøtet, og møter da fast ved styrebordet i Norges Bondelag.

Dette ble kommentert i styret:

Gunnhild Overvoll holdt også innlegg på årsmøtet, om budsjettet og bemanning i organisasjonen.

Generaldebatten: Alt for mange snakket om rovdyr, særlig ulv. Ordførerne burde styrt dette bedre.

20. juni: Samling i Felleskjøpet Agri for I-mek-selgere. Molde. Foredrag ved Rose Bergslid

26. juni: Styringsgruppemøte i "Bedre og økt beiting". Bondelagskontoret. Molde. Arnar Lyche

Gjennomgang av prosjekt – fra start til nå. Presentasjon og godkjenning av justert prosjektplan.

27. juni kl 10.00 – 11.00: Telefonmøte i fylkesstyret om inngått jordbruksavtale.

Deltakere: Oddvar Mikkelsen, Gunnhild Overvoll, Odd Bjarne Bjørdal, Petter Melchior, Vegard Smenes, Arnar Lyche, Atle Frantzen, Arild Erlien.

Forfall: Marte Halvorsen

Landbruket ble 26. juni enig med staten om ei fordeling av midlene i tråd med føringene fra Stortinget,

Dette kom fram i styrets drøfting:

- Styret i Møre og Romsdal Bondelag ikke fornøyd.
- Regjeringas landbrukspolitikk er parkert.
- Ikke tetting av inntektsgapet som Stortinget har vedtatt
- Stortinget ikke fulgt opp si egen landbruksmelding.
- Landbruket har tatt brudd.
- Ikke greid å snu det som det bør være

Pressemelding utsendt 27. juni:**Oppfyller ikkje måla i landbruksmeldinga**

Bondeorganisasjonane braut i mai årets jordbruksforhandlingar fordi statens tilbod ikkje ga rom for dei nødvendige satsingane som må til for å sikre rekruttering til næringa og for å oppfylle måla i den nye stortingsmeldinga om jordbruket.

Fylkesleiar Oddvar Mikkelsen i Møre og Romsdal Bondelag seier at sjølv om landbruket 26. juni vart einige med staten om ei fordeling av midlane i tråd med føringane frå Stortinget, er det ikkje i år inngått ei ordinær jordbruksavtale med staten. Det er Stortinget som med knappast mogleg fleirtal beståande av Høgre, Framstegspartiet og Venstre som har vedteke målprisar og budsjettamme i årets jordbruksavtale.

- Budsjettamma gir etter vår meining ikkje rom for å oppfylle måla om inntektsutvikling, produksjonsauke basert på norske ressursar og satsing på jordbruk over heile landet som ligg i stortingsmeldinga, seier Oddvar Mikkelsen, fylkesleiar i Møre og Romsdal Bondelag.

Stortinget overlot til forhandlingspartane å fordele vedtatt budsjettamme. Mikkelsen meiner jordbrukets forhandlingsutval har gjort ein god jobb med å snu viktige delar av landbruksminister Jon Georg Dales politikk.

- Sjølv om vi har oppnådd å vri delar av den knappe ramma over til tydelegare prioritering av dei mindre bruka og noko meir distriktssatsing, så er ikkje dette nok til å motverke den negative utviklinga i jordbruket i fylket. Bøndene vil neste år få mindre inntektsauke enn andre grupper, stikk i strid med formuleringa i stortingsmeldinga.

- Alt i alt vart fordelinga av midlane ganske god, og vi får meir tilskot til grøfting, noko som er eit godt klimatiltak. Vi beheld beitetilskot på innmark med litt redusert sats, vi aukar tilskotet på utmark, vi beheld målprisen på svinekjøt og vi får noko meir midlar til investeringar med inntil 35 % tilskot. Vi er mindre fornøgd med at dei lettare sauerasane og storferasane vil få mindre kvalitetstilskot på kjøt, og at grasprodusentane på sentrale Austlandet får redusert arealtilskot. Den ekstra satsinga vi kravde for dei mindre mjølke- og ammekubruka i Vestlandsfylka fikk vi ikkje til med den ramma Venstre fikk gjennomslag for, seier Mikkelsen.

No håpar han at landbruk, matproduksjon og kulturlandskap blir tema i valkampen. - Landbruk er for viktig til at berre bønder skal vere opptekne av det, avsluttar Oddvar Mikkelsen.

28. juni: Dialogmøte i Verneområdestyret for Trollheimen. Innerdalshytta. Oddvar Mikkelsen

Deltakere var verneområdestyret, Faglig rådgivende utvalg og administrativt kontaktutvalg.

Hovedtema – besøksforvaltning

Det er utarbeidet prosjektplanen for arbeidet med besøksforvaltning og det foreligger resultat fra sårbarhetskartlegginger og brukerundersøkelser.

I tillegg var det markering av jubileer for Innerdalen 50 år og Trollheimen 30 år som landskapsvernområder

24. august: Politikkseminar om ny verdiskaping i jordbruket og norsk omstilling. Marte Halvorsen.

AgriAnalyse arrangerte sitt årlige politikkseminar på Litteraturhuset, Oslo

Omstilling har vært et tema i denne stortingsperioden. Det ble diskutert politikernes meninger basert på en spørreundersøkelse blant partienes listetopper, og jordbrukets bidrag til det norske samfunnsregnskapet.

Skriftlig rapport fra Marte Halvorsen:

Tema var jordbrukets bidrag til det norske samfunnsregnskapet.

Kort oppsummert så ble det påpekt av Smedshaug og økonomisjef i LO Roger Bjørnstad at Norge trenger nye vekst drivere siden olje og eiendomsmarkedet stagnerer eller går ned. Landbruket har muligheter til fremtidig nyskaping av nye produkter men må ha hjelp fra staten for å få dreis på nyutvikling. Politikerne svarte ikke på oppfordringa men Frp representert med Blåfjelldal mente at statlig inngripen var uaktuelt.

25. august: Politisk matprat på Matfestivalen i Ålesund

Det ble en livlig politisk matprat på Matfestivalen i Ålesund 25. august. Folk stoppet opp på St. Olavs plass og lyttet til debatten stortingskandidatene hadde om at norsk kvalitetsmat, vakkert landskap og et fremtidsrettet reiseliv er tre sider av samme sak.

Det var Bondelaget og Matfestivalen som inviterte til den politiske matpraten i Bondens Restaurant på St Olavs Plass fredag ettermiddag. Debattdeltakere var

landbruksminister og 2. kandidat for Fremskrittspartiet, **Jon Georg Dale**, Volda,

2. kandidat for Høyre, **Marianne Synnes**, Ålesund,

stortingsrepresentant og 1. kandidat for Arbeiderpartiet, **Else-May Botten**, Molde,

2. kandidat for Senterpartiet, **Geir Inge Lien**, Vestnes,

stortingsrepresentant og 1. kandidat for Venstre, **Pål Farstad**, Kristiansund,

1. kandidat for Kristelig Folkeparti, **Steinar Reiten**, Averøy.

Debattdleder Gunnar Nagell Dahl er til daglig er matattaché ved landbruksavdelinga hos Fylkesmannen i Hordaland.

Bondelagskokk: Før debatten serverte Bondelagskokk Nils Henning Nesje fra Langevåg i Sula nydelige smaker med basis i vestlandsk fjordfe og upasteurisert melk.

Nesje hadde eget telt på St. Olav Plass under Matfestivalen i Ålesund, der han serverte mat med utgangspunkt i lokale råvarer alle tre dager.

- Det er en stor ære, sa Nils Henning Nesje da han sist vinter ble utnevnt til ny Bondelagskokk.

Bondelagskokken utnevnes annethvert år av Norges Bondelag, og skal bidra til å skape bedre kontakt fra bonde via kokk til forbruker. Sammen med utnevnelsen følger et stipend som skal benyttes til å forsterke og videreutvikle norsk matkultur og mathistorie.

Spiser norsk mat i ett år: Under arrangementet fortalte Øyvind Havåg om familieprosjektet Norges Matfat. Lene og Øyvind Havåg fra Leikong i Herøy spiser utelukkende norsk mat i ett år. Siden 1. november i 2016 har familien Havåg kun spist mat som er dyrka i Norge. Øyvind Havåg fortalte om bakgrunnen for dette valget og om hvordan det fungerer i praksis.

Kommentert i styret:

- Uheldig møtekollisjon, flere politikere deltok også på Fiskebåtredernes Forbunds debatt på Hotell Parken en time før vår debatt. Førte til at Bondelaget måtte utsette oppstart en halvtime.
- Følte lite drahjelp fra Matfestivalen for å markedsføre arrangementet.
- Innlegget til Øyvind Havåg begeistret politikere.
- Den politiske debatten var underholdende, men det kom fram lite nytt.
- Bondelagets engasjement på Matfestivalen neste år drøftes og vurderes på et senere styremøte.

Søndag 27. august: Åpen gård i Aure

Aure og Tustna Bondelag arrangerte Åpen Gard med Kari og Arve Goa på Sygården i Årvågsfjorden som vertskap.

Under arrangementet var det utstilling av kalver, sau og lam, geit og geitekillinger, høner med 6 forskjellige raser og traktorer. Andre aktiviteter var hopping i høyet, gratis hesteridning for barn, utdeling av smaksprøver fra Tine, omvisning i kufjøset, klauvskjæring av ku, natursti med flotte premier, trøtraktorløype og Quiz-konkurranse.

På garden var det åpen gårdsbutikk og kafe med salg av rømmegrøt. Gammellåven gardsutsalg ble åpnet i slutten av juni.

Veldig godt besøkt, vel 400 hundre besøkende, fint vær, god stemning. John Aunhaug utførte klauvskjæring av ei ku, og forklare behovet og framgangsmåten. De voksne fikk bryne seg på bondequizen.

30. august: Klimakurs. Gardermoen. Arnar Lyche

Norsk Landbruksrådgiving og Norges Bondelag startet i 2016 prosjektet klimarådgiving på gårdsnivå. Prosjektet er videreutviklet og fortsetter som Klimasmart Landbruk.

Klimasmart Landbruk er et 3-årig samarbeidsprosjekt der styringsgruppa består av representanter fra Tine, NLR, Nortura, Felleskjøpet og Norges Bondelag. Prosjektets mål er å omstille næringa til mer klimavennlig produksjon ved å iverksette konkrete tiltak på den enkelte gård for på den måten redusere utslipp av klimagasser. Klimasmart Landbruk er tredelt:

1. Utvikling av beregningsmodell for klimagassutslipp.
2. Kompetanse og rådgiving.
3. Kommunikasjon.

Som en del av prosjektdel 2 Kompetanse og rådgiving gjennomføres det fire regionale klimakurs i løpet av høsten. På Gardermoen, i Stavanger, på Værnes og i Tromsø. Kursene har tilnærmet likt program og er et tilbud til rådgivere i landbruket.

31. august: Åpning av reiselivssatsing i Rauma. Arnar Lyche

Nordveggen AS inviterte til en nysatsing i reiselivet i fylket sammen med Romsdalsgårdene. Anerkjente, godt etablerte gjestegårder i Romsdalen inngår nå et framtidsretta samarbeid som vil gjøre at tilreisende til regionen enklere skal kunne finne fram til og besøke disse delvis ukjente perlene. **Romsdalsgårdene** består av gårder som hver for seg har sin egenart og som en gruppe leverer gårdsbaserte opplevelser innen overnatting, bespisning og mange aktiviteter og tilbud. Alle bedriftene er etablerte suksessbedrifter innen sin nisje, På åpningsarrangementet var det busstur til alle gårdene, og med lunsj og formell åpning Woldstad gård.

1. september: Politikerdebatt på Dyregod, Batnfjordsøra, Gjemnes

Møre og Romsdal Bondelag arrangerte i lag med Dyregod politikerdebatt på Batnfjordsøra i Gjemnes fredag 1. september kl. 15.00 – 15.45. **Sted:** Messeteltet til Dyregod

Tema er: Trenger Norge distriktene? I så fall – hvordan utvikler vi våre bygder?

Stikkord: Lokalt eierskap, lokaldemokrati, samferdsel, landbruk med mer.

Debattledere:

Jon Georg Dale, Volda, landbruksminister og 2. kandidat for Fremskrittspartiet,

Jenny Klinge, Surnadal, stortingsrepresentant og 1. kandidat for Senterpartiet,

Steinar Reiten, Averøy, 1. kandidat for Kristelig Folkeparti,

Yvonne Wold, Rauma, 1. kandidat for Sosialistisk Venstreparti

Helge Orten, Midsund, stortingsrepresentant og 1. kandidat for Høyre

Pål Farstad, Kristiansund, stortingsrepresentant og 1. kandidat for Venstre

Tove Lise Torve, Sunndal, 3. kandidat for Arbeiderpartiet

Lage Nøst, 1. kandidat for Miljøpartiet De Grønne

Debattleder: Oddvar Mikkelsen, leder i Møre og Romsdal Bondelag

2. september: Fagseminar om dyrehelse, nydyrking av myr og bioenergi

Under Dyregoddagane på Batnfjordsøra i Gjemnes ble det holdt fagseminar om dyrehelse, nydyrking av myr og bioenergi.

Tid: Lørdag 2. september kl 13.00 – 14.30

Sted: Kulturstuå på Batnfjordsøra, Gjemnes, Dyregod-dagane

Møre og Romsdal Bondelag inviterte til fagseminar i samarbeid med Landbruk Nordvest, NORSØK på Tingvoll og begge faglag. Om lag 40 personer tilstede.

Program:

- Historien om hvordan godt bondesamhold ga god dyrehelse v/Liv Sølverød, leder av TINE Mastittlaboratoriet
- Er myra klimaversting? v/Gunn Randi Fosslund, rådgiver i Landbruk Nordvest
- Økt bruk av gardsvarme i Møre og Romsdal v/Ingvar Kvande, forsker ved NORSØK

1.-3. september: Dyregoddagane, Batnfjordsøra, Gjemnes. Arild Erlien
Bondelaget hadde stand alle tre dager.

5/2017 Representasjon, invitasjon og planlegging av nye møter og arrangement

Dato/Månad	Tiltak/Arrangement	Stad	Deltakarar/Ansvarlege
5. september	Fylkesstyremøte		Styret
13.-14. sept	Sekretariatskonferanse Norges Bondelag	Oslo	Heile fylkeskontoret
3.-4. okt	Fylkesstyremøte m/besøk fra Akershus BL		Styret
Okt/Nov	Temadag Eigarskifte		
1.- 31. okt	Årsmøter i lokallaga		Medlemmene/lokallaga
3.-4. nov	Ledermøte	Surnadal	
20. nov	Søknad Aktivt Lokallagsmidlar		Lokallaga
20.-22. nov	Skattekurs	Seilet, Molde	Samarb. rekneskapskontor
12.-13. des	Fylkesstyremøte		Styret
2018			
Januar	Fylkesstyremøte		Styret
Jan	Frist for lokallaga forslag til valnemnda		
jan / feb.	Møte i valnemnda		
ca. 1. feb	Lokallaga frist sende inn saker fylkesårsmøte		
Feb	Fylkesstyremøte (årsmeld/rekneskap)		Styret
Feb	Lokallaga frist uttale jordbruksavtala		
1. mars	Kontingentforfall		
Mars	Fylkesstyremøte (handsame jordbr.avtala)		Styret og samvirkerepr
2. Mars	Landbrukskonferanse	Seilet, Molde	Landbruksinteresserte
2.-3. Mars	Årsmøte M&R Bondelag	Seilet, Molde	Lokallaga, fylkeslaget

På møte i Midtnorsk Samarbeidsråd i Stjørdal fredag 2. juni ble det besluttet å utsette Levende Landbruk, som skulle holdes i Molde 6.-7. november. Begrunnelsen var uklar, men sagt noe om økonomi og store regninger fra siste arrangement som har kommet nå.

De tre fylkesbondelagene i Midt-Norge må da holde egne ledermøter.

Arrangement fylkesbondelaget må være oppmersomme på er:

- Halvårsmøte i Tine 19.-20. september i Stjørdal
- Høstferie 9.-13. oktober
- **Halvårsmøte i Nortura** Vestlandet 1.-2. november, Bergen. (Nortura-tillitsvalgte sør for Romsdalsfjorden deltar her)
- Fredag 3.november 2017 i Bergen. Samarbeidsrådet i Hordaland og Sogn og Fjordane arrangerer **Agro Hordaland**.
- **Halvårsmøte i Nortura** Midt-Norge 7.-8. november
- **Felleskjøpet: Bedre Landbruk** 2017 - 10.-12. november på Lillestrøm
- **Felleskjøpet Agri:** samling for tillitsvalgte i Bergen 16.-17. november
- **Agro NordVest** 2018 Tid: 19.-20.januar 2018 Stad: Hotell Alexandra, Loen.

13.-14. september: Sekretariatskonferanse. Norges Bondelag. Oslo. Alle på fylkeskontoret.

19. september: Møte i regionalt partnerskap. Fylkeshuset. Molde. Oddvar Mikkelsen. Arnar Lyche

Hovedsaka for møtet er rapportering på verkemiddelbruk 2017 (sak 1 – 6), samt RNP og RMP for 2018.

1. Investeringsverkemiddel for 2017 *Bjarne Øygard/ Steinar Johnsen, Innovasjon Norge*
2. Midlar til rekruttering og kompetanseutvikling 2017 *Eivind Vartdal Ryste, Møre og Romsdal fylkeskommune*
3. Utviklings- og tilretteleggingsmidla i 2017 *Synnøve Valle, Fylkesmannen i Møre og Romsdal*

4. Tilskotsmidlar for skogbruket 2017 *Odd Løset, Fylkesmannen i Møre og Romsdal*
5. SMIL, Drenering, Utvalde kulturlandskap og utsiktsrydding – status *Ottar Longva, Fylkesmannen i Møre og Romsdal*
6. Regionalt miljøprogram 2017 *Rapportering, samt orientering / diskusjon om RMP2018 Arnold Hoddevik, Fylkesmannen i Møre og Romsdal*
7. Regionalt Næringsprogram (RNP) for 2018 Føringar frå LMD...*Synnøve Valle, Fylkesmannen i Møre og Romsdal*
8. «Landbruksmøtet», november 2017 - *diskusjon rundt opplegget*
9. Eventuelt

20.-21. september: Ledermøte Norges Bondelag. Oslo. Oddvar Mikkelsen. Arnar Lyche

25. september – 1. oktober: Økouka i Møre og Romsdal. Norsøk Tingvoll

Fire temadager og familiehelg, program på www.norsok.no. Møre og Romsdal Bondelag er medarrangør.

3.-4. oktober: Styremøte og besøk av styret i Akershus Bondelag

Fylkeskontoret hadde mottatt forslag fra Odd Bjarne og Gunnhild til program og gardsbesøk til todagerstur i Austefjord og Hjørundfjord.

Overnatting på Sagafjord hotell, Sæbø.

Utkast til program delt ut på møtet og ble gjennomgått.

Kontoret arbeider videre med programmet.

18. oktober: Kurs «Med tru på framtida – bruksutbygging i landbruket»

Landbruk Nordvest, Fylkesmannen og Innovasjon Norge arrangerer kurs for bruksutbyggere.

Holdes på Hotell Alexandra i Molde.

Fylkesleder i Bondelaget, Oddvar Mikkelsen, en av innleiderne.

26.-27. oktober??: Samling for unge bønder

3.-4. november: Ledermøte M&R Bondelag. Vårsøg Hotell, Surnadal

Nestleder Bjørn Gimming og kommunikasjonssjef Lise Boeck Jakobsen fra administrasjonen deltar fra Norges Bondelag.

Innspill i styret om å legge noen av gardsbesøkene til Halså.

Utkast til program drøftes på styremøtet 3.-4. oktober.

6/2017 Lokallagene - presseklipp, aktiviteter og møter

Vedlegg: Presseklipp er sendt ut

7/2017 Andre saker

7.1. Saker frå Bygdekvinnelaget

7.2. Saker frå Bygdeungdomslaget

7.3 Orientering om behandling av uttale til revidert forvaltningsplan for rovvilt i region 6 Midt-Norge

I forbindelse med at revidert forvaltningsplan for rovvilt er lagt ut på offentlig høring inviterer rovviltneemnda i region 6 Midt-Norge til felles høringsmøte for hele regionen på Scandic Hell Hotell i Stjørdal tirsdag 19. september. Endelig høringsfrist er 22. september.

Tirsdag 5. september kl 16.00 (etter styremøtet) er det innkalt til møte på Bondelagskontoret mellom Møre og Romsdal Bondelag, Møre og Romsdal Sau og geit og Møre og Romsdal Bonde- og småbrukarlag om revidert forvaltningsplan rovdyr. Fra M&R Bondelag deltar fylkesleder Oddvar Mikkelsen, rovvilttalsperson Odd Bjarne Bjørdal og Atle Frantzen fra kontoret.

Utgangspunktet er at hver av de tre fylkesorganisasjonene leverer egen uttale innen høringsfristen 22. september. Sentralt i møtet på Bondelagskontoret 5. september vil være å sonde/re/avklare om vi som organisasjoner kan ha rimelig samme holdninger til en del sentrale punkt i forslaget til revidert forvaltningsplan.

Arbeidet med uttale er drøftet med Sør-Trøndelag Bondelag, og konkludert med følgende:

- Sør-Trøndelag Bondelag vil foreta en fullstendig gjennomgang/sammenlikning av gammel plan og forslag til revidert plan. M&R Bondelag får kopi av denne, som kan brukes for å sikre argumentasjon og at alle forhold blir vurdert.
- Det er mest effektivt/synlig om fylkene sender uttale hver for seg.
- Nord-Trøndelag Bondelag ønsker trolig å ha egen uttale ettersom de har en del egne synspunkter (som avviker fra synspunkt i MR og S-Tr) som de vil få fram.

Styret ga fullmakt til Oddvar Mikkelsen, Odd Bjarne Bjørdal og Atle Frantzen å sende Møre og Romsdal Bondelags uttale til forvaltningsplan innen høringsfrist 22. september, da det ikke er satt opp eget fysisk møte i styret før den tid. Utkast til uttale var ikke klar for behandling til styremøtet 5. september.

7.4. Oddvar Mikkelsen nytt medlem i Bondelagets kornutvalg

7. august kl 13.00 ble det holdt telefonstyremøte i M&R Bondelag for å fremme kandidater til Bondelagets faste utvalg.

På styremøtet i Norges Bondelag 23. august ble kornutvalget 2017/2018 oppnevnt. Hans Edvard Torp ble gjenvalgt som leder. Som nytt medlem i kornutvalget for perioden 2017-2019 ble valgt Oddvar Mikkelsen. Einar Frogner fortsetter som styrets representant i kornutvalget.

7.5. Svar fra Fylkesmannen om evaluering av regionalt miljøprogram (RMP) om tiltak

3.1.4 – «spreiing i vår/vekstsesong».

Fylkeskontoret mottok brev fra Fylkesmannen datert 27. juni:

I styremøte 1. juni 2017 drøfta Bondelaget evalueringsrapporten, og gjorde vedtak om at det bør innførast ei meir fleksibel praktisering av siste frist for spreiiing av husdyrgjødsel. Vedtaket var m.a. grunngeve med miljøomsyn og at dagens regelverk fører til systematisk urettferd etter geografiske område.

Regionale miljøtilskot går no inn i ny hovudrevisjon. Perioden 2013-2017 har blitt forlenga, for å samordne perioden med bygdeutviklingsprogrammet. Landbruksdirektoratet planlegg å utarbeide ny nasjonal forskrift og revidere nasjonalt miljøprogram i år og neste år. Den nasjonale revisjonen legg rammene for fylka sin revisjon. Reviderte miljøprogram vil etter planen bli sette i drift frå 2019.

Det vil vere naturleg å drøfte innspel om endring av reglar og retningslinjer i samband med den kommande revisjonen.

Siste to åra har om lag 48 prosent av midla til regionale miljøtilskot i Møre og Romsdal gått til dei to tiltaka, 3.14 og 3.15, tidleg spreiiing og bruk av tilførselsslantar.

7.6. Kulturlandskapsprisen for 2017

Gardbrukerne Inger Fjærli Halse og Per Halse på Edøya i Smøla ble på Dyregod i Gjemnes 1. september tildelt Kulturlandskapsprisen 2017. Prisivinneren var foreslått av M&R Bondelag. Bakgrunnen for tildelinga av Kulturlandskapsprisen 2017 i Møre og Romsdal er deres mangeårige arbeid for kulturlandskapet på garden sin. Gardbrukerparet fikk tildelt prisen av landbruksminister Jon Georg Dale.

7.7. Tilsvar til Jon Georg Dales vestlandsskryt

Fylkeslederne Oddvar Mikkelsen i Møre og Romsdal Bondelag, Anders Felde i Sogn og Fjordane Bondelag og Kjetil Mehl i Hordaland Bondelag sendte 25. august ut felles leserinnlegg:

Når sau og storfe blir valgflesk

Landbruks- og matminister Jon Georg Dale i det siste brukt mye tid på å fortelle at mer av sau og storfe som produseres kommer fra Vestlandet, og at æren for dette tilskrives regjeringa. Vi er gla-

de for økt produksjonsandel for storfe og sau på Vestlandet, men Dales selvskryt blir misvisende av flere årsaker.

For det første er den produksjonsveksten innen sau og storfe som Dale snakker om svært liten. Så liten at det like gjerne kan være snakk om endringer i naturgitte forhold, som høyere grovfôrløsing og bedre beiteforhold i fjellet de siste to årene, enn politikken som er ført.

For det andre må vi huske at landbruket er ei biologisk næring, og beslutninger om å øke produksjonen for eksempel på storfe får ikke konsekvenser over natta. Oksen må unnfanges, bli født og trenger tid til å vokse. Fra man bestemmer seg for å øke produksjonen til kjøttet kan selges tar det 3-4 år. Da sier det seg selv at en liten produksjonsøkning fra 2014 til 2016 ikke skyldes politikken ført i denne perioden. I den grad landbrukspolitikken er grunnen til økte produksjonsandeler for Vestlandet, bør skrytet gå til Dale og Listhaugs forgjengere i statsrådsstolen.

Vi ser gjerne at statsråden viser økt omsorg for vestlandsbonden. Selv om landbruket i vår region er preget av optimisme og framtidshåp, er det flere utviklingstrekk som bekymrer oss. Gapet i inntekt mellom små og store gårdsbruk som forsterket seg da Sylvi Listhaug var landbruksminister, er der fortsatt.

Fortsatt henger vestlandsbonden bak inntektsutviklingen i resten av landbruket. På Vestlandet går mer jordbruksareal ut av drift enn det gjør i resten av landet. Vi mener det er ikke forenelig å heie på vestlandsbonden, og samtidig jobbe for økt sentralisering og stordrift. Skal vi ha et levende landbruk på Vestlandet i framtida, må det også være mulig å få økonomi i drifta av små og mellomstore gårdsbruk.

Hvis statsråd Dales omsorg for vestlandsbonden er reell, så må den følges opp av en større satsing på de små og mellomstore gårdsbrukene i dette landet. I en fersk undersøkelse fra AgriAnalyse svarer et flertall av Frps stortingskandidater at de vil satse på økt sentralisering og mye større gårdsbruk.

Inngår vi i Dale og Fremskrittspartiets framtidsplaner for norsk landbruk, eller er vi kun vitne til en politiker som bruker sau og storfe på Vestlandet som valgflesk?

7.8. Landbruksmelding for Møre og Romsdal 2017-2021

Landbruksmeldinga for Møre og Romsdal ble vedtatt av Fylkestinget 13. juni. Meldinga er retningsgivende for utviklinga av landbruket på regionalt nivå, og skal bidra til å styrke landbruket og landbruksbasert næringsutvikling i fylket. Meldinga dekker bredden i landbruksnæringsna, med ambisjoner og tiltak for hvert innsatsområde. Den overordna målsettinga er at Møre og Romsdal skal ha et bærekraftig og aktivt landbruk over heile fylket.

Den nye meldinga er et fellesdokument for både jord- og skogbruk, med fem delmål:

- Økt verdiskaping skal baseres på bærekraftig og mer bruk av lokale ressurser
- Landbruket skal ha en viktig plass i den nye grønne økonomien
- Landbruket skal ta miljø – og klimaansvar
- Landbruket skal holde ved like og utvikle godt omdømme
- Landbruket skal stå fram som en attraktiv arbeidsplass

7.9: Skoleutvalget på Gjermundnes

Referat fra møte i skoleutvalget 31. august ble delt ut på møtet.

Fylkesleder Oddvar Mikkelsen orienterte i styret om samtaler han hadde hatt med Bondelagets representant i utvalget, Anne Katrine Jensen, om utviklingsplana ved Gjermundnes.

Næringsna representanter i utvalget (BL og Tine) mener fjøs bør prioriteres først framfor internat. Valg av prioritering gjelder forbedring av internat, nytt kufjøs og stallplasser.

Dette ble kommentert i styret:

- BL bør arbeide for at fjøs kommer på plass innen fem år. Studietilbudet viktigere enn boforhold. Vi har landbruksskole for få opplæring innen landbruksfag.
- Administrasjonen i fylkeskommunen innstiller overfor politikerne. Fylkestinget bevilger pengene og vedtar rekkefølgen. Oddvar Mikkelsen tar kontakt med rektor og Anne Katrine for å høre om framdrift.
- Fylkestyret i Møre og Romsdal Bondelag ønsker å drøfte utviklingsplana for Gjermundnes vgs før det blir lagt fram for handsaming i politiske organ.

7.10: Gjødselforeforskriften

Marte Halvorsen etterlyste orientering om saka i styret, jfr styremøtet i juni.

Organisasjonssjef Arnar Lyche er oppnevnt av Norges Bondelag som medlem i Ressursgruppe for gjødselforeforskriften. Gruppa skal gi innspill til hvordan Norges Bondelag bør jobbe videre for å sikre at revisjonen av gjødselforeforskriften ivaretar landbrukets behov.

Prosessen i Bondelaget er ennå ikke avsluttet, blir trolig intern høringen innen 31. desember.

Settes opp som sak på senere styremøte. Aktuelt å drøfte saka sammen med Akershus BL i oktober eller på styremøtet i desember.

7.11: Innovasjonskonferanse for landbruket «Framtidsmat

Fylkesleder har fått henvendelse fra selskapet Momentum i Giske om å arrangere innovasjonskonferanse for landbruket «Framtidsmat». De ønsker samarbeid med Bondelaget i utviklingen av konferansen, både mtp konferansens innhold og nedslagsfelt.

Selskapet opererer innenfor flere felt som konseptutvikling, planlegging, booking, markedsføring, frivillighåndtering, økonomi, sponsorleie, event, arrangementsutvikling og gjennomføring, og er en betydelig aktør innen kulturnæringen i Norge.

Tema for konferansen: Hvordan ser morgendagens landbruk ut?

Sted: Øygardshallen på Giske. Dato: februar, 2018

Faglige innlegg. Nettverksbygging. Middag. Underholdning.

De vil invitere gårdbrukere, leverandører, innkjøpere, gründere, offentlige og de menneskene som kan ta bransjen inn i fremtiden.

Dette ble kommentert i styret:

Fylkesleder, nestleder og organisasjonssjef avtaler møte med Momentum for å avklare opplegget, før Møre og Romsdal Bondelag eventuelt inngår samarbeid her.

SAK 27/2017: Fylkeslagets økonomi – rapport pr 5. september 2017

Vedlegg: Regnskap mot budsjett og kommentarer pr 5. september utdelt på møtet

Vedtak: Framlagt økonomirapport tas til orientering.

Saksutredning: Det var orientering i styremøtet om regnskapsrapport

Regnskap sept. 2017	Regnskap		2017		Netto	Regnskap
	2016	Inntekter	Kostnader	2017		
Avdeling						
8101 Generelt	756 594	775 000	0	775 000	773 161	
8103 Fylkesleder	-8 944	306 000	306 000	0	195 723	
8105 Opplæring tillitsvalgte	91 235	110 000	74 000	36 000	91 243	
8110 Styret	-408 060	0	350 000	-350 000	-211 896	
8112 Ledermøtet	-154 682	0	150 000	-150 000	-1 213	
8113 Årsmøtet	-190 171	10 000	160 000	-150 000	-139 589	
8119 Valgnemnda	-53 423	0	28 000	-28 000	-28 008	
8120 Evaluering RMP	29 750	0	0	0	0	
8122 Landbrukskonferansen	22 300	0	0	0	-2 842	
8123 Matfestivalen	-798	0	0	0	0	
8124 Gjødselfhåndtering	-60	0	0	0	0	
8125 Utadretta informasjon	-110 128	0	60 000	-60 000	-2 775	
8126 Fortsatt gardsdrift	66 237	0	0	0	0	
8128 Bedre og økt beiting	0	0	0	0	-223 592	
8129 Godt bondesamliv	-5 896	0	0	0	-16 670	
8131 Støtte og gaver	-26 767	0	0	0	-300	
8132 Unge bønder	5 921	0	0	0	0	
8135 Møter og kurs.	-42 823	0	43 000	-43 000	-32 856	
8136 Kurs- og arrangementsutg.	-35 496	0	30 000	-30 000	-39 043	
8138 Gjemnesprosjektet	14 650	0	0	0	0	
8140 Aktive lokallagsmidler	128	150 000	150 000	0	-5 000	
	-50 433	1 351 000	1 351 000	0	356 343	

Kommentarer:

Avdeling 8101 Generelt: Det er overført kr 770 000 fra Bondelaget sentralt.

Avdeling 8103 Fylkesleder: Det er overført kr 306 000 fra Bondelaget sentralt. Ingen reiseregninger er betalt i 2017.

Avdeling 8105 Opplæring tillitsvalgte

Det er overført kr 110 000 fra Bondelaget sentralt. Ingen reiseregninger er betalt i 2017.

Avdeling 8113 Årsmøtet: Vi har spart kr 11 226 i forhold til budsjett

Avdeling 8122 Landbrukskonferanse: Vi har gått underskudd med kr 2842. I 2016 gikk vi kr 22 300 i overskudd.

Avdeling 8129 Godt bondesamliv: Vi søkte om kr 58 500 i tilskudd, men har fått innvilget kr 40 000 til arrangementet. Derfor har vi gått kr 16 670 i underskudd

Avdeling 8135 Møter og kurs: Det aller meste er utbetaling til deltakelse i Jordvernforeningen, skoleutvalget Gjermundnes og Matfestivalen.

Avdeling 8136 Kurs- og arrangementsutgifter: Budsjett overskredet. Møtet på Stranda 6. februar kostet kr 32 637.

Dette ble kommentert i styret:

Regnskapet må også settes opp med inntekter og kostnadsside slik som budsjettet.

SAK 28/2017: Årsmøterunden i lokallaga

Vedlegg: Oversikt over besøk på årsmøter i lokale Bondelag 2012, 2013, 2014, 2015 og 2016
Forslag til styrets deltakelse i lokallagsårsmøtene 2017

Vedtak:

Med bakgrunn i gjennomføringskostnader ønsker styret å videreføre opplegget fra i fjor om å redusere kostnadene i forbindelse med avvikling av lokallagsårsmøtene. Dette gjøres ved at styremedlemmene begrenser sin deltakelse mest mulig til lokallag i eget nærområde, og ved at de ansatte i større grad stiller som fylkeslagets utsending. Styret fordelte deltakelse i lokallagsårsmøtene som sendes lokallagene.

Saksutredning:

Før årsmøterunden i 2016 vedtok styret endringer i deltakelse på lokallagenes årsmøter. Det var begrunnet i stort pengeforbruk med gjennomføring av årsmøterunden. Styremedlemmene begrenser sin deltakelse til lokallag i eget nærområde.

Deltakelse på ett lokallagsårsmøte koster kr 2.100 i daggodtgjørsele + reise = ca kr 2.500

Årsmøtene i lokale Bondelag skal holdes i perioden 1. – 31. oktober.

I 2013 var første gang styret i M&R Bondelag fordelte fylkesstyremedlemmene for deltakelse i alle lokallagsårsmøtene. Styret ble da fordelt og prioritert på lokallag hvor de ikke hadde vært på besøk tidligere. Vellykket praksis, men økte kostnader ved deltakelse på mange årsmøter. Fylkeslaget deltok i 2013 på 39 møter og møtte 42 lokallag (det vanlige var 20-25 årsmøter). I 2014 deltok fylkeslaget på 37 møter og møtte 38 lokallag, i 2015 på 36 møter og møtte 37 lag og i 2016 på 34 møter i 35 lokallag.

Erfaringene fra de siste års årsmøter er bl.a:

- *God stemning på møtene, og imponerende godt oppmøte i noen årsmøter.*
- *Mange velfungerende lokallag.*
- *Årsmeldingene viser mange gode og varierende aktiviteter gjennom året.*
- *Ulik diskusjonslyst, mange aktive deltakere, men også mange stille forsamlinger.*
- *Få kvinner møter på årsmøtene.*
- *Når fylkesstyret er fordelt på forhånd "trigger" det lokallagene å fastsette dato og til å holde årsmøte i rett tid.*
- *Også fylkestyrets medlemmer blir "skjerpet" i møtet med lokallagsårsmøtene.*
- *Flere lag kan forbedre seg m.h.t. møteledelse/avvikling av årsmøtet.*

Styremøtet fordelte deltakelse i lokallagsårsmøtene. Denne lista sendes lokallagene.

Fadderordning

Styremedlemmene i Møre og Romsdal Bondelag ble på styremøtet 14. desember 2016 fordelt slik mange andre fylkeslag har med et spesielt fadderansvar for hver sine lokallag. Målet er at det skal være enklere for lokallaga å ta kontakt. Fadderer tar kontakt med sine lokallag noen ganger i året.

Fadder-fordeling:

Oddvar Mikkelsen: Volda og Dalsfjord BL, Ørsta BL, Sykkylven BL, Averøy BL, Straumsnes og Tingvoll BL, Rindal BL, Smøla BL

Gunnhild Overvoll: Austefjord og Bjørke BL, Hjørundfjord BL, Giske BL, Fræna BL, Sunndal BL, Aure og Tustna BL, Halså BL

Odd Bjarne Bjørdal: Vestre Sunnmøre BL, Skodje BL, Harøy-Fjørtoft BL, Nesset BL, Frei BL, Surnadal BL, Todalen BL

Petter Melchior: Rovde BL, Follestadalen BL, Ørskog BL, Liabygda BL, Ytre Haram BL, Rauma BL, Gossen BL

Vegard Smenes: Vanylven og Syvde BL, Valldal BL, Sunnlyven BL, Vestnes BL, Midsund BL, Hustad BL, Ålvund BL

Marte Halvorsen: Eidsdal og Norddal BL, Stranda BL, Stordal BL, Hildre og Vatne BL, Molde BL, Eide BL, Gjemnes BL

Meldingsskjema om valg, rapport lokallagsarbeid og aktivitetsmidler, forslag på innkalling og sakliste til årsmøte, adresseetiketter og medlemslister blir sammen med navneliste over søkerne produsjonslister sendt lagene ca 15. september.

Lokallagene tar direkte kontakt med oppsatt styremedlem/ansatt og avtaler tid for årsmøtet i oktober. Lokallagene får frist til 30. september til å fastsette endelig dato, og melde fra til fylkeskontoret om tid og sted for årsmøtet.

På styremøtet 3.-4. oktober er det gjennomgang av aktuelle tema og ferdigstilling av plansjer som kan brukes i foredrag på årsmøtene.

Styret kommer med innspill til tema de mener det bør lages plansjer på.

SAK 29/2017: Hjorteforvaltning i kommunene og i fylket

Vedlegg: Presseklipp fra NRK Møre og Romsdal 29. august 2017
Presseklipp fra Åndalsnes Avis 31. august

Vedtak: Møre og Romsdal Bondelag tar initiativ til et arbeidsmøte før jul med deltakelse fra berørte parter for å diskutere en felles forståelse for å etablere en bedre og felles forvaltningsmodell.

Saksutredning:

Møre og Romsdal Bondelag mottok 24. august følgende e-post fra Rauma Bondelag:

Til styremøte i Møre og Romsdal den 5.9.17

Styrevedtak i Rauma Bondelag 22.8.17, om beiteskader ifra hjort.

Rauma som mange andre kommuner i fylket har store beiteskader ifra hjort. Beiteskadene er størst på jord som blir drevet godt, av flinke bønder. Dette er bønder som trenger ett kvalitets grovfor sin husdyrproduksjon.

Utviklingen i Rauma som i andre kommuner, går mot minkende antall driftsenheter. Men driftsenhetene blir større, og antall aktive bønder går ned. Landbruksnæringen vil derfor få mindre å si i den lokale viltforvaltningen i kommunene, ettersom det er jegerne som er i flertall og har størst påvirkning forvaltningen.

Styret i Rauma bondelag sender derfor inn til styret i fylkeslaget, ett vedtak om at beiteskader i landbruket i Møre og Romsdal blir tatt tak i.

Vi i lokallaget stiller gjerne opp, hvis det er ønskelig ifra fylkeslaget.

Hilsen Rauma bondelag v/ Endre Stener

Dette ble kommentert i styret:

- Må komme over fra problembeskrivelse til løsning
- Fokus på hva vi ønsker å oppnå, og hvordan vi skal kommunisere dette
- Invitere ulike aktører til åpent arbeidsmøte på overordnet nivå meisle ut hjortepolitikk
- To problem: Mange plasser er det for mye hjort, men kun noen få som tar kostnaden.
- Opplever ulik praktisering av forvaltninga. Vi må diskutere oss fram til felles forståelse. Problemet må løses lokalt. Vil dette kunne løses innenfor dagens regelverk eller må vi endre regelverket?
- I forvaltningsregimet ligger det en urimelighet - erstatningsordninga for bonden falt vekk. Må inn i regelverket at den som har skade må kunne søke om erstatning.
- Vurdere om Bondelaget skal dra i gang et prosjekt der vi får fram hva hjorten koster grunneieren og hvordan vi best kan forvalte hjorten. Det er faktaopplysninger vi trenger.
- Møre og Romsdal Bondelag tar initiativ til et arbeidsmøte før jul med deltakelse fra berørte parter for å diskutere en felles forståelse for å etablere en bedre og felles forvaltningsmodell. Deltakere her kan være Norsøk, Jeger og fisk, Landbruk Nordvest, Bondelag m.fl.– konklusjoner fra dette møtet spilles inn til sentrale organ.
- Norges Bondelag bør arbeide for bedre og felles mal for erstatningsordninger for alle beiteskader, uansatt type dyr. Fylkesleder Oddvar tar opp dette på ledersamling i NB nå i september.

SAK 30/2017: Nydyrking myr**Vedlegg:**

- NIBIO-rapport «Kunnskapsgrunnlaget om nydyrking av myr»
- Notat 13. januar 2017: Forbud mot nydyrking av myr gir minimal klimagevinst.
- Leserinnlegg 17. februar: Dyrking av myr – en dråpe i havet
- Tre stk presseklipp/leserinnlegg fra Nibio

Vedtak: På grunn av stor usikkerhet rundt kunnskapsgrunnlaget om nydyrking av myr må forslaget om endring av jordloven og nydyrkingsforskriften utsettes til mer eksakt kunnskap foreligger. Kontoret sender høringsnotat om dette til Norges Bondelag.

Vedtatt mot en stemme

Gunnhild Overvoll forslø slik ordlyd: .....avstå fra å dyrke myr til vi vet mer om kunnskapsgrunnlaget.

Saksutredning:

Landbruks- og matdepartementet har sendt forslag om endring av jordloven § 11 andre ledd og nydyrkingsforskriften på høring. Endringen i jordloven innebærer at hjemmelsgrunnlaget for å kunne gi forskrift om nydyrking utvides til også å omfatte hensynet til klima, mens endringene i nydyrkingsforskriften i hovedsak går ut på at det innføres et forbud mot nydyrking av myr med utgangspunkt i klimahensyn.

Forbud mot myr dyrking har høringsfrist 11. oktober og internt i Bondelaget er **høringsfristen 14. september.**

Vedlagt NIBIO-rapport «Kunnskapsgrunnlaget om nydyrking av myr» er brukt som faglig grunnlag for høringsforslaget, og den er det NIBIO-forsker Arne Grønlund som står i spissen for. Vedlagte notat - som er skrevet av Rose og Arnar, viser at innholdet i NIBIO-rapporten absolutt er grunnlag for diskusjon. De påstår at klimaeffekten ved forbud mot myr dyrking er kraftig overestimert.

Vedlagt er også et avisinnlegg de hadde på trykk i Nationen 21. februar i år, og som er kortversjonen av notatet. Hovedhensikten med avisinnlegget var å utfordre Arne Grønlund, men han lot være å svare. Det tolkes som han ikke fant noe å ta oss på, for Grønlund er vanligvis rask å klubbe ned de som ypper seg. Forskerne Synnøve Rivedal og Samson Øpstad ved NIBIO-Furuneset skrev en kronikk i Nationen i mars der de også stilte seg kritisk til kunnskapsgrunnlaget som er lagt til grunn for nydyrkingsforbudet.

SAK 31/2017: Distriktrådene i Heimevernet 2018 - 2021

Vedlegg: Skriv fra Norges Bondelag

Vedtak: Møre og Romsdal Bondelag oppnevner Per Devold, Rauma, som representant i Møre og Fjordane Heimeverndistrikt 11 for perioden 2018-2021.

Sogn og Fjordane Bondelag oppnevner Ole-Ivar Aam Sognes som vara til HV 11.

Saksutredning:

Norges Bondelag er representert i Landsrådet for Heimevernet og fylkesbondelagene i distriktrådene. Representantene oppnevnes for fire år av gangen, og for neste periode 2018 – 2021 må organisasjonenes oppnevning av medlemmer og vara til distriktrådene meldes til Landsrådet innen 1.10.17. Samordning og videreformidling av representanter til distriktrådene gjøres av Norges Bondelag, og de ber om tilbakemelding innen 20.09.17.

Fylkeskontoret har vært i kontakt med Bondelagets nåværende representant i HV 11. Per Devold, Åndalsnes, har sagt seg villig til å fortsette som leder i Møre og Fjordane Heimeverndistrikt 11.

Fylkeskontoret har gjort avtale med Sogn og Fjordane Bondelag om at de oppnevner vararepresentant til distriktsrådet.

De to fylkeslagene sender felles innspill innen 20. september.

Styret i Sogn og Fjordane Bondelag gikk i telefonmøte 21. august god for gjenvalg av Per Devold som representant, og de utpekte Ole-Ivar Aam Sognnes som vara til distriktsrådet.

SAK 32/2017: Oppfølging i Møre og Romsdal av prioriterte saker 2017/2018 i Norges Bondelag

Vedlegg: Prioriterte saker for Norges Bondelag 2017/2018

Vedtak:

Det som kom fram i styremøtet blir tatt hensyn til i fylkeslagets planlegging av aktiviteter 2017/2018.

Saksutredning

Foruten arbeidsplan vedtatt på fylkesårsmøtet i Møre og Romsdal Bondelag i mars 2017 vedtar styret i Norges Bondelag hvert år hvilke saker som skal være de viktigste i kommende arbeidsår. Se vedlegg.

Disse sakene skal også være retningsgivende for fylkeslagas planer, og skal drøftes hvert år på et fylkesstyremøte. Samtidig er Norges Bondelags arbeidsfelt svært omfattende, og mange saker som ikke er blant de prioriterte må løses når de oppstår.

Styret i Norges Bondelag drøftet på sitt styremøte 23.-24. august hvilke saker de vil prioritere i 2017/2018. Norges Bondelag valgte å prioritere følgende:

		Kommentar i styret M&R Bondelag
1	Oppfølging av Stortingsvalget og den nye politiske situasjonen a) Ny regjeringsplattform b) Statsbudsjettet c) Importvern og handelspolitikk d) Maktforholdene i verdikjeden for mat og god markedsbalanse e) Jordbruksforhandlingene – Stortingets mål for norsk matproduksjon f) Eiendomspolitikk – sikre den sjøleieende bonde	→Følge opp nye repr →Sentralt →Sentralt →Sentralt →Sentralt og fylka →Sentralt
2	Rovdyrpolitikk – færre rovdyr og bedre erstatningsordninger	Arbeid på gang hos oss
3	Styrket jordvern	Arbeid i gang i jordvernforeninga, saka går hele tida.
4	Trygg mat	Vi gjort lite med kurset Tryggere sammen. Oppfordre lokallaga her. Nevnes på årsmøtene
5	God dyrevelferd	
6	Bioøkonomi	Fylkeslag påvirke sentralt
7	Klimasmart matproduksjon	Fylkeslag påvirke sentralt
8	Synliggjøre landbruket og Bondelaget, og bevege holdninger	Samhold prioriteres av fylkeslaget
9	Organisasjonsutvikling – • Opplæring av lokale tillitsvalgte • Beredskap og trygghet for bonden og lokalsamfunnet • Medlemsverving – vi må tørre å spørre!	→Prioritere kurs i M&R →Må prioriteres

Dette ble kommentert i styret:

Styremøtet drøftet de ulike punktene fra 1-9 – se kommentarer i stolpen

Styret satte opp tre prioriterte arbeidsområder:

1) Opplæring til tillitsvalgte

- Motivere og rekruttere nye tillitsvalgte. Ha fokus på godt organisasjonsarbeid.
- Opplæringstilbud. Organisasjonslære. Politikkkursing. Landbrukspolitikken.

2) Styrke samholdet

- Fokus på samhold i næringa, unngå strekk i feltet. Snakke om dette i møter.

3) Oppfølging stortingsvalget (oppsummering av aktiviteter se under)

- Oppfølging av nye stortingspolitikere kan fordeles mellom fylkesstyrets medlemmer.
- Holde møter partivis med nye representanter og med fylkesstyrene.
- Siste fireårsperiode har Bondelaget hatt god kontakt med repr fra V, KrF, Ap og Sp.
- Prioritere å opprette bedre kontakt med Høyres Helge Orten og Marianne Synnes.

Oppsummering aktiviteter i Møre og Romsdal - Stortingsvalget 2017

Mørebenken 2013-2017 ser slik ut:

Else-May Botten (Ap), Molde, Fredric Holen Bjørdal (Ap), Ørsta, Harald Tom Nesvik (Frp), Ålesund, Oskar Grimstad (Frp), Hareid, Helge Orten (H), Midsund, Elisabeth Røbekk Nørve (H), Ålesund, Rigmor Andersen Eide (KrF), Ålesund, Jenny Klinge (Sp), Surnadal og Pål Farstad (V), Kristiansund.

Det er klart at det kommer inn flere nye representanter på Mørebenken i neste periode. Nesvik (Frp), Grimstad (Frp), Nørve (H) og Andersen Eide (KrF) har alle takket nei til gjenvalg. Også noen sittende representanter har utrygge mandater.

Oppfølging av Stortingsvalget og den nye politiske situasjonen er en av de prioriterte sakene fra Norges Bondelag. Fylkeslaget har siste året hatt god politikerkontakt, og stortingskandidater har deltatt på mange arrangement i Bondelagsregi.

I løpet av valgkampen har Møre og Romsdal Bondelag sammen med flere lokale Bondelag møtt de fleste stortingskandidatene i fylket fra partiene som idag er representert på Stortinget. Møre og Romsdal Bondelag har holdt to politiske debattmøter, Matfestivalen og Dyregod, og med god deltakelse fra politikerne. Både i forkant og i etterkant av møtene er det blitt mange gode samtaler om landbrukspolitikken med stortingskandidatene. Flere lokale Bondelag som har stortingskandidater fra sin kommune har i valgkampen invitert til gardsbesøk, pressemøte og samtaler.

Bilder og presseklipp fra aktivitetene i valgkampen er lagt ut på hjemmesida:

6. juli: Leder i **Todalen Bondelag**, Ola Kvendset, hadde besøk av stortingsrepresentant Jenny Klinge (Sp) for å delta i fjøsstellet. Hun var budeie for en dag.

8. august: Partisekretær i Arbeiderpartiet Kjersti Stenseng og tredjekandidat Tove Lise Torve, Sunndal, på besøk på Indre Nordmøre. Gardsbesøk hos fylkesleder Oddvar Mikkelsen på garden på Nordvikstranda i Surnadal. Der var det innlegg fra Tine, Geno, Bondelag og bank om landbruksnæringa. Leder i Surnadal Bondelag, Sivert Mausset og leder i Todalen Bondelag, Ola Kvendset, deltok også med orienteringer.

9.august: Arbeiderpartiets 1.kandidat Else May Botten og landbrukspolitisk talsperson Knut Storberget besøkte Gjemnes for å diskutere landbruksoppgjør og salg av skogeiendommer. Turneen startet i Molde onsdag, og etterpå satte førstekandidat i Møre og Romsdal Ap, Else-May Botten og Aps jordbrukspolitiske talsmann, Knut Storberget, kursen mot Gjemnes. Der møtte de lederen av Møre og Romsdal bondelag, Oddvar Mikkelsen, heime på tunet til organisasjonssjefen i bondelaget, Arnar Lyche. Tema ble evaluering av årets landbruksoppgjør og statens salg av skogeiendommer.

25. august: Politisk matprat på Matfestivalen i Ålesund

Det ble en livlig politisk matprat på Matfestivalen i Ålesund 25. august. Folk stoppet opp på St. Olavs plass og lyttet til debatten stortingskandidatene hadde om at norsk kvalitetsmat, vakkert landskap og et fremtidsrettet reiseliv er tre sider av samme sak.

Det var Bondelaget og Matfestivalen som inviterte til den politiske matpraten i Bondens Restaurant på St Olavs Plass fredag ettermiddag. Debattdeltakere var landbruksminister og 2. kandidat for Fremskrittspartiet, **Jon Georg Dale**, Volda, 2. kandidat for Høyre, **Marianne Synnes**, Ålesund, stortingsrepresentant og 1. kandidat for Arbeiderpartiet, **Else-May Botten**, Molde, 2. kandidat for Senterpartiet, **Geir Inge Lien**, Vestnes, stortingsrepresentant og 1. kandidat for Venstre, **Pål Farstad**, Kristiansund, 1. kandidat for Kristelig Folkeparti, **Steinar Reiten**, Averøy.

28. august: Rauma Bondelag inviterte til gårdsbesøk med tema landbrukspolitikk og SV.

Yvonne Wold fra Rauma, førstekandidat for Sosialistisk Venstreparti i Møre og Romsdal, besøkte bonde Anna Berget på hennes gård ved Åndalsnes. Styret i Rauma Bondelag tok for seg SVs program – kva de likte, og hva de var uenige i.

1.september: Politikerdebatt i messeteltet på Dyregod i Gjemnes.

Møre og Romsdal Bondelag arrangerte debatten i lag med Dyregod. Tema var om Norge trenger distriktene. I så fall – hvordan utvikler vi våre bygder? Møteleder var Bondelagets fylkesleder Oddvar Mikkelsen, som utfordret politikerne på både lokalt eierskap, lokaldemokrati, samferdsel og landbruk. Debattdeltakere var **Jon Georg Dale**, Volda, landbruksminister og 2. kandidat for Fremskrittspartiet, **Jenny Klinge**, Surnadal, stortingsrepresentant og 1. kandidat for Senterpartiet, **Steinar Reiten**, Averøy, 1. kandidat for Kristelig Folkeparti, **Yvonne Wold**, Rauma, 1. kandidat for Sosialistisk Venstreparti, **Helge Orten**, Midsund, stortingsrepresentant og 1. kandidat for Høyre, **Pål Farstad**, Kristiansund, stortingsrepresentant og 1. kandidat for Venstre, **Tove Lise Torve**, Sunndal, 3. kandidat for Arbeiderpartiet, **Lage Nøst**, 1. kandidat for Miljøpartiet De Grønne

4.september: Ørsta Bondelag inviterte til gårdsbesøk med stortingsrepresentant Fredrik Holen Bjørdal (Ap) på Vartdal. Her fikk han prøve seg som gardbruker hos Geir Hole, leder i Ørsta Bondelag.

Med som dreng var Odd Bjarne Bjørdal, styremedlem i Møre og Romsdal Bondelag. Mellom arbeidsoppgavene i fjøset ble det mange landbrukspolitiske samtaler.

4.september: Molde Bondelag inviterte førstekandidat for Miljøpartiet De Grønne (MDG),

Lage Nøst, Molde, på gårdsbesøk hos Øystein Solli på Hjelset.

Hovedtema for møtet var fokus på MDG's partiprogram om å «stimulere til et mer vegetarisk kosthold og redusere kjøttforbruket». Det er skepsis til dette i Bondelaget, og gårdsbesøket tok opp om dette lar seg forene med en god og fremtidsrettet norsk landbrukspolitikk.

SAK 33/2017: Medfinansiering av forskningsprosjekt Karbon- og nitrogenregnskap for omgravet og grøfta myr

Lagt fram som ekstrasak i styremøtet.

Vedtak: Styret i Møre og Romsdal Bondelag tildeler kr 10.000 hvert år i 4 år – kr 40 000 totalt til forskningsprosjekt Karbon- og nitrogenregnskap for omgravet og grøfta myr.

Saksutredning:

Det er et stort initiativ som er tatt av NIBIO Furuneset. De samarbeider med NIBIO Tjøtta, NIBIO Ås, NORSØK på Tingvoll, NMBU på Ås, Landbruk Nordvest og NLR Nordland om søknaden. Prosjektet «Karbon- og nitrogenregnskap for omgravet og grøfta myr» har total kostnadsramme på om lag 8,5 til 9,5 mill. kroner og har som mål å få klarlagt utslipp av CO₂ fra omgravd myr, samt å bekrefte hypotesen om at utslipp av lystgass på slik myr har sammenheng med gjødsling og ikke med utslipp av nitrogen fra myrjorda. Slik at myndighetene får oppfylt sine krav til dokumentasjon. Norges forskingsråd (NFR) og Forskningsmidlar for jordbruk og matindustri har utlysning av forskningsprosjekt med søknadsfrist 06.09.2017.

Utlysning av midler fra «Forskningsmidlar for jordbruk og matindustri» har vilkår om delfinansiering fra næringa på minst 20% av totalkostnaden. Dette er bakgrunnen for at samarbeidsrådene ble spurt om å bidra med et kronebeløp. Samarbeidsrådet for Hordaland og Sogn og Fjordane og Nord-Norsk Landbruksråd har lovet penger til prosjektet, mens Midt-Norsk samarbeidsråd har sagt nei på grunn av sin dårlige økonomi. Derfor går forespørselen vider til Bondelagene i Midt-Norge. Både Sør- og Nord-Trøndelag Bondelag vil ikke love penger med samme begrunnelse som Midt-Norsk samarbeidsråd. Møre og Romsdal Bondelag er forespurt om å tildele kr 10 000 hvert år i 4 år - kr 40 000 totalt.

Begrunnelse:

Forbud mot myr dyrking er ute på høring og NIBIO-rapporten «Kunnskapsgrunnlaget om nydyrking av myr» brukes som faglig grunnlag for høringsforslaget. At myr dyrking har stor negativ klimapåvirkning er en «sannhet» som har festet seg, men det knytter seg usikkerhet til kunnskapsgrunnlaget. For mange av Bondelagets medlemmer vil et slikt forbud begrense utviklingsmulighetene og det er svært alvorlig. Særlig hvis det skjer på feil faglig grunnlag. Derfor støtter vi aktivt opp om forskningsarbeidet på klimaeffekter knyttet til myr dyrking.

Kommentarer i styret:

Forutsetning for å tildele midler til prosjektet, er at det ikke går ut over organisasjonsarbeidet og aktiviteten overfor lokallagene og tillitsvalgte i M&R Bondelag. Noen år må vi være innstilt på å gå i minus og tære på egenkapitalen for å gjennomføre kjerneoppgavene våre.